

OPONENTSKÝ POSUDEK

DISERTAČNÍ PRÁCE ING. ARCH RENATY VRÁBELOVÉ

BRNO 1945 – 1975 V KONTEXTU ČESKOSLOVENSKÉ ARCHITEKTURY

SPECIFIKA BRNĚNSKÉ ARCHITEKTURY V CELOREPUBLIKOVÉM KONTEXTU

Školitel: prof. Ing. arch. Vladimír Šlapeta DrSc;

Disertační práci oponuji podle kritérií stanovených Fakultou architektury VUT v Brně a příslušné části vysokoškolského zákona.

Práce je aktuální nadčasově. Netýká se soudobé, právě řešené architektonicko urbanistické problematiky, ale dokumentuje neklidnou kontinuitu vývoje architektury a její výuky v období mezi roky 1945 až 75. To je vnímáno z různých politických až estetických hledisek – od zásadní kritiky přes rozpaky až po kvalifikovaný respekt. Snahou o srovnání kvalit zejména architektonického školství se vytváří poněkud konfrontační atmosféra. Ta je dána apriorní citací výroku školitele doktorandky o převaze kvalit brněnské školy architektury nad pražskou – v období 1945 – 59. Takové paradigma je pak dokumentováno více či méně přesvědčivými argumenty včetně citací vzpomínek současníků.

Proto se oponent domnívá, že jedním ze tří oponentů této práce měl být stanoven kvalifikovaný, starší absolvent, nejlépe pozdější učitel pražské fakulty architektury z tohoto období a ne všichni tři Brňané. Z toho jeden stálý, jeden nestálý a třetí stěhovavý učitel FA VUT Brno. Z osobního prožitku oponenta, který zažil v letech 1951 - 57 osobní zkušenost výuky přednášek i ateliérů nejen těch dvou až čtyř špičkových profesorů, ale i jejich asistentů – je však možno tuto převahu potvrdit. Z velikým odstupem času, ale i z velmi objektivního autorčina přehledu aktivit pražských a brněnských učitelů zkoumaného období musí oponent přiznat vyšší kvality teoretické a publikační, učitelům pražským. V tomto období byli pro oponenta inspirativním zdrojem nových myšlenek Honzík, Starý, Žák, Říha a další osobnosti. Zejména architekti s hlubokým vztahem ke krajině v Brně chyběli (vždyť to byl úkol lednických zahradníků) a oponent našel pro svoje specializované zaměření osobnost mimo školu – Jindřicha Kumpošta st. Ten spojil opravdu první komplexní územní plánování s péčí o krajinu. Spolu s Evženem Škardou vytvořili v Zemském ústavu plánovacím první ideu Novomlýnské nádrže a dalších velkých krajinných akcí včetně růstových os osídlení. Kumpošt překvapil svým soutěžním návrhem „Město na lagunách“ na regulační plán Brna.

A zmiňovaná pražská řevnivost, prověřování, nedůvěra (citát R. Žertové) – ty jsou tam i zde běžnou součástí nejen akademického života. Jenže právě v Brně ta řevnivost a prověřování vyústily v ostudnou tragedii, která kredit školy podstatně snížila. Vše za podmínek vlády jedné strany.

Cíl práce je formulován na str 13 předně jako popis prostředí brněnské architektonické scény ve zvoleném období tj. jako kvalifikované konstatování. To by bylo na vědeckou práci – z hlediska objeveného přínosu - málo. Práce však vyniká také analýzou komplexně získaných informací a komentáři k nim tak, že se v oblasti historiografie, ale i teorie výuky jeví jako přínosná. Vzhledem k soustředění tematiky na architektonické školství v Brně a Praze zejména na dramatické období padesátých let, jsou osobnosti jednotlivých pedagogů komentovány poměrně černobíle, ale v tabulkových přílohách jsou jejich příslušné kvality prezentovány velmi objektivně – pro pozdější badatele vědecky. Významným cílem práce jsou pak odrazy výchovy architektů na výstavbu a

architekturu především Brna, částečně Prahy, glosovitě některých českých měst s letmou zmínkou o Nitře a Bratislavě. Ostrava, Plzeň, Hradec králové zmíněny nejsou. Oponent navštívil výstavu srovnávající soudobou architekturu Vídně a Brna 1945 – 72 a objektivně je možno kvality brněnské označit za přínosné i přes velmi rozdílné, pro Vídeň příznivější podmínky té doby.

Metodicky je práce vedena logicky se stanovením otázek postupu zkoumání zejména a převážně učitelů brněnské a pražské školy architektury. Charakteristika jednotlivých učitelských osobností je metodického komplexní. Také etapizace těch třiceti let je z hlediska obecně historického i úzce architektonického odpovídající. Autorka se přirozeně opírá o relativně četné i když na školy architektury nezaměřené publikace a kriticky přebírá jejich základní ideje. Pro období sorely je oprávněně kritická, ale připouští, že názory se vyvíjejí. Pozn. Nejen tzv. pražský akademizmus Dejvic a většiny ministerstev a centrálních úřadů je relevantním zdrojem sympatií k sorele – i bez politiky. Jedinou stavbu typickou pro tuto dobu v Brně – budovu právnické fakulty nám prof. Kopřiva chválil jako opravdovou architekturu. Pro moravskoslezský sever s četnou a ryzí sorelou, (ale nejryzejší je přece jen pražský International) nemá autorka příliš prostoru. Mj. se to projevuje v tabulkách učitelů s uvedením významných žáků. Mezi absolventy brněnských učitelů padesátých let nejsou uvedeni významní ostravští architekti Ivo Klimeš, Evžen Kuba a další s nimiž oponent absolvoval pět a půl roku studia.

Principiálně významné jsou citace vzpomínek brněnských architektů, pamětníků a tvůrců řešeného období a již v uvedených krátkých pasážích znamenají hodnoty historické. Snad mohl být citován i někdo z metropole.

Praktické využití práce je problematické. Pro architektky, kteří by uvedené informace a jejich komentáře a hodnocení studovali a hodnotili mohou být orientací ve stále složitějším vývoji architektury, ale i školství. Z hlediska vědy historické práce přináší cenné poznatky a jejich soudobé hodnocení.

Disertace je na velmi dobré úrovni formální i jazykové. Oponent ve srovnání s jinými pracemi neshledal chyby a překlepy. Významný podíl tabulek je poněkud schematický. Ovšem vědecká práce , a tou disertace je se nepíše „ich“ formou.

Příslušné podmínky příslušného zákona o vysokých školách jsou splněny neboť doktorandka uvádí své vlastní práce a také disertace může být ve zkrácené formě publikována.

Ze všech uvedených důvodů včetně několika méně podstatných připomínek d o p o r u č u j i práci k obhajobě.

V Brně v září 2016.

Prof. Ing. arch. Mojmír Kyselka CSc